

ทฤษฎีของคนดี

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ๙๗๘-๙๗๔-๓๗๔-๑๕๕-๘

หนังสือโครงการหิงห้อย อันดับ ๑๔

ทฤษฎีของคนดี

สมณะโพธิรักษ์

จำนวนพิมพ์ ๒,๐๐๐ ฉบับ
ปีที่พิมพ์ สิงหาคม ๒๕๕๐
ผู้จัดพิมพ์ ชาวโอศอกเพื่อมวลมนุษยชาติ
ผู้จัดจำหน่าย ธรรมทัศน์สมาคม
๖๗/๕๐ ถ.นวมินทร์ บีงก์ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐
โทร.๐-๒๓๗๕-๔๕๐๖ โทรสาร ๐-๒๓๗๓-๔๐๒๗
พิมพ์ที่ บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด
๖๔๔ ซอยนวมินทร์ ๔๔ ถนนนวมินทร์
แขวงคลองกุ่ม เขตบีงก์ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐
โทร.๐-๒๓๗๕-๘๕๑๑ โทรสาร ๐-๒๓๗๕-๗๘๐๐
ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นางสาวลัดดา ปิยะวงศ์รุ่งเรือง

ทฤษฎีของคนดี

(เรียบเรียงจากกรรมเทศนาของพ่อท่านสมณะโพธิรักษ์)

เรื่อง “ความจริงที่ควรประกาศด่วน”

เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๓๔ ณ พุทธสถานสันตือโสภ)

ทุกวันนี้พัฒนาธรรมะกันผิดๆ เรื่องชั่วกลับปกปิดหมกเม็ด
แล้วก็ปราบกัน อย่าพูดเรื่องชั่ว อย่าไปว่าใครเขา จะทำดีก็ทำไป
อย่าไปติเตียนใคร อาตมาว่า คำสอนนี้พระพุทธเจ้าไม่เคยสอน
พระพุทธเจ้าสอนว่า นิคคัณเห นิคคหารัทธัง ปัคคัณเห ปัคคหารัทธัง
พระพุทธเจ้าท่านตรัสกับพระอานนท์ว่า อานนท์ เราจะกระหนาบ
เธอแล้วกระหนาบเธออีกไม่ยังมีมือ จะติเธอแล้วติเธออีกไม่ยังมีมือ

คนยังมีกิเลสถือเนื้อถือตัวถือดี

ยังไม่ชอบให้ตี

อาตมามีงานหรือมีหน้าที่ที่จะต้องพยายามพูดหรือแจกแจง อธิบาย มันเป็นงานที่มีมาแต่ไหนแต่ไหน ตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้า ก็ใช้วิธีการเทศน์หรือบรรยายหรือพูด เป็นงานครูเป็นงานแนะนำ แนะนำให้พวกเราได้รับความรู้ ได้รับความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพราะ ว่าสังฆธรรมนี้ลึกซึ้งจริงๆในโลก ลึกซึ้งเอามากๆ โดยเฉพาะสังฆธรรม ของพระพุทธเจ้าที่ได้ค้นพบ ได้หยั่งรู้หยั่งถึง ตามที่พระองค์ได้ บำเพ็ญที่จะรู้แจ้งแทงทะลุโลกมานานนับชาติ

อาตมาเองก็บอกกล่าวพวกคุณเท่าที่บอกกล่าวได้ บอกกล่าวไป ก็เป็นการยกตัวเองอวดตัวเองกับพวกเราอยู่ไม่ใช่หน่อย ข้างนอก เขาถึงไม่ค่อยจะสบายใจ หว่าเรายกตนข่มท่าน พูดแล้วก็ยกตัวยกตนเรื่อย ที่จริงอาตมาไม่ได้บอกว่าอาตมาใหญ่อาตมาดีอย่าง เดียวหรอก เป็นแต่เพียงว่าแสดงความคิดความจริงที่จริงที่ลึกซึ้ง ขึ้นไปและเป็นสภาพที่ตรงกับที่เราเป็นเราได้เรามี ไม่ต้องบอกว่า ตัวเราเป็น เขาก็ต้องรู้เขาก็ต้องเห็นว่าพูดอย่างนั้น มันหมายถึงว่า เราเป็น เรามี เราได้ เราทำอยู่ เขาก็รวมความเลยว่า เราคุยตัวเอง เท่ากับเรายืนยันตัวเองว่าเราสูง เขาก็รู้ว่าเราสูงจริง แต่เขาไม่ได้

เป็นอย่างนี้

เราว่าอย่างนี้มันดี มันเหนือชั้น เขาเองยังเห็นจริงเท่าไร เขายังรู้สึกในตัวเขาถูกข่ม เขาก็เลยหาว่าเราข่มเขา อาตมาก็ไม่รู้จักพูดยังไง อาตมาจนทางจริงๆนะ ได้รับการเตือนมาเรื่อยๆว่าลักษณะยกตนข่มท่านนะ เลิกเสียทีได้ไหม ก็บอกมา แจ้งมาเรื่อย อาตมาก็ว่าอย่ารู้สึกที่เราข่มสิ ยอมรับว่าเราเหนือกว่าจริงๆให้ได้ ยอมรับว่าของดี แล้วก็ของที่ถูกต้อง มันต้องข่มของไม่ดี ต้องข่มแน่ๆ และยอมให้ข่มดีๆ จะต้องรู้สึกที่ถูกข่มทำไมเล่า แล้วก็ร้องคร่ำครวญมาว่าอย่ายกตนข่มท่าน ห้ามไม่ให้ยก เราไม่ได้ยกนะ แต่มันข่มนะ มันมีของจริง มันมีความจริง ที่มีสภาพปรากฏแล้วว่าอะไรเหนือกว่าอะไรจริง อาตมาพูดอย่างนี้เหมือนเล่นลิ้น ฟังดีๆเถอะ อาตมาพูดตามความจริงเท่านั้น ไม่ได้ข่ม ได้เล่นลิ้น ไม่มีเจตนา ตามที่กล่าวหา นั้นเลย อาตมาจำนน ไม่มีทางพูดเป็นอื่น เมื่อพูดมันก็รายงานความจริงด้วยคำพูดเท่านั้นเอง

อีกจุดหนึ่งที่สำคัญมากก็คือ อาตมานี้เป็น“จอมดี” ไม่ค่อยพูดชม พูดติมาก พูดขมน้อย พูดถึงความไม่ดีความผิดมาก เขาก็ไม่ชอบให้ติ คนยังมีกิเลสถือเนื้อถือตัวถือดี ยิ่งไม่ชอบให้ติ เพราะฉะนั้น เขาจะไว้มารเรื่อยๆ อย่ามาตีเขา แล้วเขาก็โกรธให้พูดแต่เรื่องดี อย่าพูดถึงเรื่องไม่ดี เรื่องดีมันก็รู้สละว่าตัวมีหรือไม่มีจริงๆนั้นอาตมาไม่รู้หรอกนะว่า ใครบ้างที่ผิดตามที่อาตมาพูดบ้าง อาตมารู้จักใครๆในวงการศาสนาน้อยมาก ก็รู้บ้างเท่าที่เรารู้ แต่

เรื่องไม่ดีนี้มันลึกซึ่งซับซ้อนยิ่ง เยอะนะ ถ้ายิ่งไม่กระจายความ
ไม่ชี้หน้าแหกหน้าให้มันหน้าแตก ฉีกหน้ามันให้ชัดๆ ถ้าไม่ฉีกๆๆ
ขึ้นมา ไม่ได้รู้ได้ง่ายๆนะ ยิ่งไม่ให้พูด ก็เลยยิ่งไม่รู้เรื่องไม่ดี เพราะ
ว่าคนเราโดยธรรมชาติก็พยายามปกปิดความชั่วอย่างยิ่งยวด
ซ่อนพรางความชั่วซับซ้อนเอาจริงเอาจังอยู่แล้ว อำพรางกันไว้ได้
อย่างสนิทเนียนเลยนะ ขนาดฉีกหน้าแตก ก็ยังไม่ยอมรับเลย ยิ่ง
ไม่พูดถึงความชั่วกัน แล้วจะรู้ตัวได้ยังไง ว่าตัวเองชั่ว ไม่ค่อยรู้หรอก
เมื่อไม่รู้ ก็ไม่แก้ไข ก็ชั่วอยู่อย่างนั้นไป อภิมหานิรันดรกาล

คนที่มัวอัธตาในตัวเอง ไม่อยากให้ใครเกลียดชัง ไม่อยากให้
ใครไม่ชอบเรา ก็ไม่อยากตีใคร เพราะถ้าตีแล้วเขาจะไม่ชอบเรา
ตีแล้วเขาจะชังเรา เพราะนั่นเราก็เล่นลูกขมเรื่อยไป ดีไม่ดีขมส่งเลย
ป้อยอ แม้ไม่จริงก็ขมเรื่อยไป ก็เลสคนมันชอบขม ขมเรื่อยไปเลย
ยิ่งแกล้งป้อยอกันเลยกลายเป็นเรื่องบ้าๆบอๆ จริงไม่จริงก็ขม
ก็ยกกันไปเรื่อย เลยเพร็ดกันไปใหญ่ หลงเลอะๆเทอะๆกันไปใหญ่
แล้วตัวผู้ขมก็ไม่ได้รับการเกลียดชังรักษาตัวรอดเป็นยอดเดี่ยวกันไป
ด้วยการชมคนดีกว่าไปตีคน

แต่ถ้าคนที่ตีใครนี่ เสี่ยงต่อการเกลียดชัง ดีไม่ดีจะตายเอา
ตีเตียนนี่เสี่ยง จะถูกเขาเอาตายก็ได้ อาตมาก็ว่าอาตมาไม่ได้เสี่ยง
หรอก แม้เขากำลังจะให้ติดคุกก็ตาม ก็เลสของคนนี้มันร้ายกาจใน
สังคม เราจะแก้ไขปัญหาหรือจะช่วยเหลือคนให้เจริญ มันยากมากเลย
อย่างที่ว่าแหละ ถ้าตีเขา เขาก็จะมีปฏิกิริยาตอบโต้ ปฏิกิริยาที่จะ

มาทำร้ายทำลายเรา อาตมาก็ประมาณอยู่นะ และอาตมาขอยืนยันว่า การตีเตียนกันนี้แหละเป็นความเจริญ อาตมาขอยืนยันว่า อโศกเรานี่เจริญได้ด้วยการตี ไม่ใช่เจริญด้วยการชม

การชมกันนั้นนะทำให้ประมาท ชมว่าดี ก็ไม่ต้องพัฒนาอะไรนี้ ไม่ต้องไปดูอะไร ไม่ต้องตรวจตราอะไรหรอก ก็ดีแล้วนี่ ประมาทได้แต่ฟู ลอย สบายดี ไม่สำเหนียกอะไร ไม่ระวังอะไร ก็ไม่ตรวจตราอะไร ก็ไม่ได้แก้ไขอะไรเลย ไม่เห็นสิ่งที่จะต้องแก้ไข หลงอยู่สุขสบายอยู่แต่กับส่วนดี ก็หลงลอยไปตลอดกาล ไม่เรียนรู้กิเลส

ยิ่งเอาเรื่องไม่จริงมาบอຍอกัน ชมเชยยกย่องกันด้วย ยิ่งไปกันใหญ่เลย บ้าเลย นึกว่าตัวเองดี ทั้งๆที่เขาบอຍเรื่องไม่จริงด้วย ก็เลยไม่ต้องแก้ไขอะไรกัน เห็นไหมจุดเลวร้ายมันเป็นอย่างนี้นะ ถึงแม้คุณมีดีจริง ก็ประมาท ไม่ตรวจค้นความไม่ดีที่ตนยังมี เฉยเมยแล้วก็ไม่ต้องขุดค้นหากิเลสในตน ไม่ต้องวิจัย ไม่ต้องอุตสาหะวิริยะอะไรนี้ ก็เราดีแล้วนี่ หลงติดเสวยแต่มุมนิด ชั่วที่ตนมี กิเลสที่ตนมีอยู่ จึงถูกเมฆมฤกสลิมทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น เชื่อโหมว่ากิเลสมันเป็นนามธรรมที่รู้ยากเห็นยากจะตาย เมื่อไม่ตั้งใจตรวจค้น ไม่เอาจริงกับการฝึก ญาณปัญญาขึ้นมา รู้จัก รู้แจ้ง รู้จริงจนเห็นกิเลสในตนได้ อย่าหวังเลยว่าจะดับกิเลสตัวเหตุแห่งชั่วได้แท้และถาวรเพราะมันแต่หลงตั้งระเริงสุขสราญอยู่แต่กับคำชม หลงอยู่แต่กับดี

เขาบอกว่าชมเชยนี้มันได้กำลังใจนะ เขาจะได้ทำดีต่อ จริงๆแล้ว คุณค่าของคุณธรรมที่สั่งสมไป มันจะแข็งแรงตั้งมั่นเท่าที่มัน

มีจริง เรียกว่าสมาธิ คำว่าสมาธิหมายความว่า ความแข็งแรง
ของจิตหรือจิตตั้งมั่น คุณจะสั่งสมความดีไปได้ขนาดหนึ่งที
แข็งแรงได้ถึงขีดหนึ่งก็คือตั้งมั่น จะมุมนดีหรือมุมนชั่วก็ความตั้งมั่น

คุณจะสั่งสมความเลวไปได้ขีดหนึ่ง ได้ลักษณะของมันขนาด
หนึ่ง มากขนาดหนึ่ง มันก็จะแข็งแรงตั้งมั่นเหมือนกัน ที่นี้แหละ
แก้ไขตีแตกเปลี่ยนแปลงยาก เปลี่ยนแปลงไม่ได้ง่ายๆ ความดี
ก็เหมือนกัน ความชั่วก็เหมือนกัน ต้องเข้าใจในความมีปริมาณ
หรือมีมวลหรือมีคุณภาพ เรียกว่าคุณภาพก็ได้ เรียกว่าปริมาณก็ได้
เรียกว่ามวลก็ได้ เรียกว่าลักษณะก็ได้ มันมีลักษณะของมัน คุณ
สั่งสมอะไรละ คุณอบรมฝึกฝนอะไรละ ให้เกิดอันนี้เรียกว่ากรรม
กุศลกรรมหรืออกุศลกรรม หรือเรียกว่าสุจริตหรือทุจริตก็ได้
เรียกว่าดีเรียกว่าชั่วก็ได้ เรียกว่าบุญเรียกว่าบาปก็ได้ มี ๒ ทิศ
ใหญ่ๆ แล้วมันยังมีหยาบกลางละเอียดยอีก มีลักษณะที่สอดคล้อง
กัน หลายระดับ ซอยแยกหลายระดับ

ศาสนาพระพุทธเจ้าจึงให้ตรวจกรรม ตรวจกิริยา กรรมกิริยา
อันนั้นสอดคล้องกับคุณค่าที่ดี หรือว่าสอดคล้องกับคุณค่าที่ชั่ว
มีสติสัมปชัญญะ และสติจะต้องมีคุณภาพถึงขั้นสติสัมโพชฌงค์ สติ
สัมโพชฌงค์คือ สติที่มีสัมปชัญญะปัญญาทำงานสามารถตรวจอ่าน
กรรมกิริยาของตนได้ไปถึงจิตใจ ถ้าตรวจไปถึงจิตใจได้เรียกว่า
ถึงปรมาตถธรรม เมื่อผู้ใดมีสัมมาทิฐิคือความเห็นที่ถูกต้องถูกแท้
ถูกต้อง ก็จะไปผู้หนึ่งมุ่งมั่นปฏิบัติไปสู่ความถูกแท้ถูกต้องว่านี่ดี ลักษณะ

อย่างนี้คือบุญหรือกุศล ส่วนที่เจริญเป็นอย่างนี้ ส่วนที่ไม่ดีเป็น
อย่างนี้ ผู้ศึกษาฝึกฝนต้องวิจัยตีกับชั่วได้ลึกซึ่งถึงขั้นสัมโพชฌงค์
การวิจัยจึงจะชื่อว่า“ธรรมวิจัยสัมโพชฌงค์” ซึ่งโพชฌงค์นี้คือสิ่งส่วน
ที่จะพาไปสู่การตรัสรู้มรรคผล

เพราะความจริงขั้นปรมาตถ์นั้นลึกซึ่ง ความรู้สามัญไม่สามารถ
รู้เห็นความจริงที่เป็นปรมาตถ์ได้ มันซับซ้อนอยู่มาก บางทีเหมือนดี
เราเข้าใจว่าสิ่งนี้ดี แต่แท้จริง ไม่ดี นั่นละเรียกว่าเห็นกงจักรเป็น
ดอกบัว แท้จริงไม่ดีแต่เราเห็นว่าดี ดอกบัวหมายถึงดี กงจักร
หมายถึงไม่ดี กงจักรหมายถึงสิ่งที่ไปตัดไปผลาญไปทำลาย ดอกบัว
หมายถึงสิ่งดีที่ต้องเชิดชูบูชา เห็นกงจักรเป็นดอกบัวคือเข้าใจ
ของไม่ดีว่าเป็นดี นั่นเรียกว่าโมหะ เป็นมัจฉาภิภูฏฐิ ธรรมะของ
พระพุทธเจ้าให้เรียนอย่างนี้

พระองค์ตรัสเปรียบเทียบชัดเจนยิ่งว่า **ความชั่วที่เรายังมีนั้น
มันร้อนมันร้าย เหมือนไฟไหม้ผ้าที่ชุ่มด้วยน้ำมันอยู่บนหัวของเรา**
เราจะมัวซ้ออยู่ได้ไง เราจะต้องรีบค้นหาผ้าและจับให้ถูกผืนผ้าที่
กำลังไฟไหม้ นั่น แล้วรีบจัดการทำลายมันให้หมดมอดจากตัวเรา
อย่างรีบด่วน ไซ้ไหม เพราะมันอยู่กับเราวินาทีหนึ่งมันก็ทำผลร้าย
แก่เราหนึ่งวินาที ยิ่งมันอยู่นานเท่าใดก็ยิ่งทำผลร้ายแก่เรานาน
เท่านั้น ส่วนความดีนั้นเป็นน้ำหอมน้ำเย็นที่อยู่ในตัวเรา เราไม่ต้อง
รีบร้อนจัดการทำอะไรกับความดีก็ได้ ก็ไม่ทำร้ายทำลายตน
แต่อย่างใดนี่ มันไม่ใช่เรื่องรีบด่วนเลย ใครเข้าใจนัยสำคัญนี้บ้าง

อาตมามองเห็นมุมนี้ เราติเตียนกัน พยายามรู้สิ่งที่ไม่ดีให้ชัด ตั้งแต่หยาบๆ ตันๆ ตันๆ คือ รู้ไฟไหม้อยู่บนหัวให้ได้ แล้วก็ทำลาย เล็กเลียดไปจริงๆ พากเพียรปฏิบัติให้ได้ผล ปรับปรุงกายวาจาใจ ขึ้นมาให้เจริญให้ได้จริงๆ โดยเน้นการติเป็นหลัก การชมจะ บอกว่าให้กำลังใจบ้าง เราก็พอเข้าใจ เราก็ทำด้วย แต่เป็นเรื่องรอง และมันมีผลเสียที่ซับซ้อนอีก ชมนี้ทำให้ประมาท ทำให้เราหลง ทำให้ เราหลง เราไม่เจริญได้มากเท่าการติ ต้องตั้งหลักให้ดี ให้ตรง

แต่สังคมที่เห็นแก่ตัวไม่ชอบติ เพราะรักษาตัวรอด อย่างที่ อธิบายไปแล้วว่า ถ้าเราไม่ติใครเขา ไอ่สบาย โภธิรักษันั้นอะไรงี้ดี เขาว่าอาตมาไม่ติอย่างเดียว ที่..เที่ยวได้ไปด่าเขาหมด ติเขาไป ทั่วหมด ปากจืด อะไรอะไรงี้ดี แหม ถ้าไม่ปากจืด ถ้าไม่ไป เที่ยวได้ด่าใคร จะดีมากกว่านี้ อาตมากลับเห็นว่า ถ้าอาตมาไม่ด่านี้ อาตมาไม่ได้ดีนะ อาตมาได้ดีทุกวันนี้เพราะอาตมาด่านะ อาตมา ติเตียนนะ พูดคำว่า ด่า มันก็หนักนะ เป็นคำที่หนัก ใช้ภาษาหนักๆ หน่อย จริงๆก็คือลักษณะติเตียนนั่นแหละ ลักษณะชี้โทษชี้ภัย ชี้ความไม่ดีไม่งามนั่นแหละ ลักษณะด่าหรือว่าติเตียน พูดถึงความ หุจจริต พูดถึงความไม่ดีส่วนไม่ดี แจกแจงออกมาให้รู้ ให้เขาค้นหา ตัวเองว่า เขาเป็นอย่างไรว่านี้หรือไม่ เขาจะได้รับต่วนแก้ไข

อาตมาเคยพูดซ้ำพูดซากไม่รู้ตั้งเท่าไรว่า ความชั่วนี้มันอยู่ กับเราวินาทีหนึ่งมันก็ชวไปวินาทีหนึ่ง อยู่กับเรานาทีหนึ่งชั่วโมงหนึ่ง วันหนึ่ง มันก็ชวอยู่อย่างนั้นแหละ ความชั่วนี้ไม่รู้ว่าจะเอามันไว้

ทำไมต้องรีบเอามันออกไวๆ มันถึงจะแข็ง ไม่งั้นมันขยวนะ แต่ความดีนี้ไม่ต้องบอกไม่ต้องรู้ตัวก็ได้ มันอยู่กับเรา ก็ไม่เสียอะไรที่มันจะอยู่กับเราไปอีกกี่นาทีกี่วินาทีชั่วโมงกี่วันก็เดือนก็ชาติ ถ้ามันเป็นตัวดีเรื่องดี เอ้อ ช่างมันเถอะ ไม่มีใครมาบอกเรา ก็ไม่ว่าอะไรขอให้มันดีอย่างนั้นอยู่กับเราก็กว้างกัน ไม่มีใครมาชี้ ไม่มีใครมาเตือนว่า คุณดีนะ ไม่มีใครมาบอกเราว่า คุณมีดีนะ แต่เราก็คืออยู่อย่างนี้ ไม่ต้องมีใครมาบอก ก็ช่างมันปะไร ไม่เสียหายอะไรนี้ มันไม่ขยวนอะไรนี้ ใช่ไหม ขอให้เราเป็นอย่างนั้นก็กว้างกัน ขอให้เราดีอย่างนั้น ก็กว้างกัน

แต่ชั่วสิ มันเสียนะ มันเสียทั้งเรา มันเสียทั้งสังคม มันเสียทุกอย่างนะ ถ้าชั่วมันอยู่กับเรา มันก็ออกบพบาท และมันทำชั่วขายหน้าตัวเอง แล้วก็ไปทำให้คนอื่นเขาพังบรลัยไม่เป็นสุขไม่เจริญไปด้วย ความชั่วนี้ต้องรีบเลิก รีบระงับ รีบหยุด รีบรู้ตัว รีบเปลี่ยนแปลง มันเป็นความจำเป็นรีบด่วนที่ต้องรีบบอกกัน

ทุกวันนี้พัฒนาธรรมะกันผิดๆ เรื่องชั่วกลับปกปิด หมกเม็ด แล้วก็ปรามกันว่าอย่าพูดเรื่องชั่ว อย่าไปว่าใครเขา อาตมาว่าความเห็นอย่างนั้นเป็นมิจฉาทิฎฐิ เขาชอบพูดว่าจะทำดีก็ทำไปอย่าไปตีเตียนใคร อาตมาว่าคำสอนนี้พระพุทธเจ้าไม่เคยสอน พระพุทธเจ้าสอนว่า นิคคัณเห นิคคหารหัง ปัคคัณเห ปัคคหารหัง นิคคัณหะขึ้นก่อนเลยนะ นิคคัณหะ แปลว่า ดี แปลว่าข่ม ท่านพุทธทาสแปลว่า กระหนาบ นิคคัณหะ กระหนาบกระหน่ำ ข่ม

ติเตียน เหมือนพระพุทธเจ้าท่านตรัสกับพระอานนท์ว่า อานนท์ เราจะกระหนาบเธอแล้ว จะกระหนาบเธออีกไม่ยังมีมือ จะตีเธอแล้ว ตีเธออีก ไม่ยังมีมือ

อาตมาก็ทำตามพระพุทธเจ้าอยู่นี้ จนพวกเราหลายคนบอกว่า ไอ้โฮ.. เอาแต่ด่า เอาแต่ว่า เอาแต่ตี ไม่ค่อยชมเลย อาตมาไม่ค่อยชมจริงๆ อาตมาว่านโยบายนี้ถูกแล้ว

คนเน้นชม อาตมาถือว่าความเข้าใจของเขาเป็นมิจฉาทิฎฐิ มันจึงแก้ปัญหาไม่ได้ เจริญไม่ได้ มันเป็นความเข้าใจที่ต่างกันแล้วนะ อาตมาฟังมา ๒ หู พวกคุณก็คงเคยได้ยิน เขาว่าเราเที่ยวได้ดี แต่เขา เขาก็ห้ามเราด้วยนะ แต่อาตมาว่าเราตีเก่งๆ นี้ไม่ผิดหรอก ข้อสำคัญเราต้องประมาณการตีของเราให้ได้สัดส่วนตีใหม่ มีศิลปะในการตีใหม่ ตีมากๆ ตีไม่มีศิลปะ แล้วตัวเองตายได้นะ ตีผิดตีถูก ต่อให้ตีถูกด้วย แต่ไม่ประมาณ ตีไม่มีศิลปะ ไปตีคนที่มันเอาเรื่อง หรือไปตีเกินขนาดนั้นนะ คนเรามันมีความอดทนอยู่ในขอบเขตหนึ่ง ถ้าไปเกินขอบเขตของความอดทนของเขา เขาก็เล่นงานเราได้นะ เพราะคนไม่ตีนี้ทำเลวทำร้ายคนได้นะ ถ้าไปตีคนตี ก็จะได้ประโยชน์ เพราะคนตีๆ เขาทำความเลวไม่ค่อยได้ คนตีๆ นี้ตีได้มากด้วย เพราะเขาอดทนได้ดี คนที่ไม่ค่อยตีนี้นะตีได้น้อย มันกลับกันอีกนะ คนที่ไม่ตี คนที่เลวมากๆ นี้ แหม.. ยิ่งตีได้น้อย

เราควรจะเป็นคนดี เป็นคนที่รับฟังคำติเตียน

เพราะฉะนั้นเอาตมาไม่ค่อยดีหรือ คนเลวๆ คนร้ายๆ ไม่ค่อยดีเขาเท่าไรหรือ ไม่ใช่กลัวนะ แต่ไม่อยากให้เขาทำบาปมากกว่านั้น นี่เป็นการประมาณอย่างหนึ่ง ไม่เช่นนั้นแล้วเกิดไปตีคนทำชั่วมากๆ เข้า จนเขามาทำร้ายเรา เขาจะยิ่งบาปมาก เราก็ไม่อยากให้เขาทำ เอาตมาจึงตีแต่คนดีๆ คนเจ๋งๆ นะนะ เพราะฉะนั้นใครที่เอาตมาตินะ แน่ใจเถอะว่าท่านอยู่ในขั้นที่ต้องเป็นคนดี ถึงจะถูกตี คนไม่ดีไม่ตีหรืออก แผลกนะ โปธิรักษนี่บ้าหรือเปล่า ตีคนดี และดันฝ่าไม่ตีคนชั่ว เออ.. บ้าหรือเปล่า ฟังดูแล้วมันชอบกลนะ ช้อนๆ เชิงอยู่ ตีคนที่ดี ยิ่งตีมากยิ่งขึ้น ตีหนัก ตีแรง ตีลึก ตีได้หนักๆ เพราะว่าเป็นคนดีนั้น เราแน่ใจว่าเขาไม่ทำชั่วแน่นอน ไม่ทำชั่ว ไม่แรงและก็ไม่เป็นภัยต่อเราด้วย แล้วถ้ายังตีให้แรงๆ ให้ลึกๆ ให้มากๆ ให้ชัดๆ แล้วนั้นแหละ ถ้าท่านเป็นคนดี ท่านจะฟัง แล้วท่านก็จะเอาไปวิจัย เอาไปเปรียบ เอาไปตรวจสอบตรวจทานตนเอง แล้วก็แก้ไขปรับปรุง คนดีจะเป็นอย่างนั้น

พวกเราก็เหมือนกัน เราควรจะเป็นคนดี เป็นคนที่รับฟังคำติเตียน แล้วก็เอามาวิจัยวิเคราะห์ ไม่ใช่ว่าพอถูกตีเตียน เราก็

โกรธเลย นั่นอ่อนแอแล้ว คนอ่อนแอโดนใครติเข้าหน่อยก็โกรธ ใครจะติเราอย่างไรๆ ก็ติเถอะ อาตมาพูดซ้ำพูดชากนะ จะติก็ติไป จะติแหลกเหลว จะติผิดๆ พลาดๆ จะติอย่างใส่ไข่ ๑๐ ฟอง ใส่โคล้ ใส่ความอะไรก็ตามใจเถอะ ให้เขาติไปเถอะ เราก็มาวิจัยเอา ถ้าเขาติ ประเภทใส่ไข่ ๑๐ ฟอง เราก็รู้ว่า คนนี้ ไอ้ไอ ยอดใส่ไข่เลย มันไม่มีเรื่องจริงสักหน่อย ติอะไรก็ไม่เห็นเข้าท่าเลย เลอะเทอะ เอ้า เราก็รู้ความจริงว่าเขาเป็นคนอย่างนั้น มันไม่ได้เป็นปัญหาอะไรนี่ เราก็ฟัง เขาเปิดเผยตัวเขาให้เรารู้ด้วยซ้ำนะ เราไม่เสียหายอะไรหรอก เราอย่าเป็นคนบ้าจี้ เขามาว่าเราชั่ว เราก็เลยเข้าไปตาม ปากเขาง่ายๆ ไม่เข้าท่า ไข่ไหม เราต้องหนักแน่น เราฟังให้ตี วิจัยให้ดี ใครมาตินะดีแล้วละ เรากำไร

เราต้องการคำติเตียนของคนดี ไม่ใช่เรามีอัตตามานะ แหม ใครอย่ามาติกู มาติกู เต็มวาก็ชดให้เท่านั้น แบบนี้แล้วมันจะไปเจริญอะไร ใครจะกล้าแตะ ไม่กล้าหรอก แล้วมันจะได้ติอะไร ใครจะดูแลให้ ตัวเองก็โง่ ไม่รู้ตัวเอง คนจะติให้ ก็ไม่เอา อย่างนี้ ไม่มีทางเจริญหรอก ไม่มีวันเจริญ เพราะฉะนั้นการติคนอื่น ก็ต้องพยายามที่จะบอกกล่าวกัน มันมีศิลปะว่าจะติยังไง โวหาร จะอ่อนจะแรงจะหยาบจะมากจะน้อย ประมาณให้ดี ต้องมีการ ประมาณ มัตตัญญูตา ประมาณการพูดการจาการแสดงกิริยา มัน ติเตียนกันได้ ทั้งกิริยากาย ติเตียนกันได้ทั้งภาษาคำพูด ติเตียน กันได้ในรูปนอก ในใจก็ติเตียนกันไป ติเตียนเป็นประโยชน์

ตินะ ไม่ใช่เฟ่งโทษ มันมีภาษาลึกซึ้ง ภาษาที่บอกว่า อย่าเฟ่งโทษผู้อื่น อย่าเฟ่งโทษนี้ บางทีเราก็ฟังแล้วก็เข้าใจยาก ว่าเอ๊ะก็เรามองเห็นความช่วยเหลือของเขา ก็เห็นว่าเขาไม่ตินะ เป็นเฟ่งโทษหรือเปล่า การรู้ความจริงตามความเป็นจริงโดยปัญญาของเราจริงๆนะ เห็นแล้วว่าอันนี้เขาไม่ติ พอเรารับซับซาบว่านี่เขาไม่ติ เราก็รู้ความจริงตามความเป็นจริง อย่างนี้ไม่ใช่เฟ่งโทษ

เฟ่งโทษคืออะไร เฟ่งโทษก็คือรู้ว่าเขาไม่ติ แล้วเราก็ดูถูกดูแคลน ไม่ชอบใจ แทนที่จะเมตตาเมื่อเห็นเขาไม่ติ นี่คือเฟ่งโทษเขาไม่ติ เราควรเมตตา ถ้าคนไหนเห็นว่าเขาไม่ติ บกพร่องก็เมตตาว่า เออ น่าสมเพชเวหนานะ น่าจะช่วยให้ช่วยเหลือกันนะ

เมตตาคือมีใจอยากช่วยเหลือ ถ้าเราเห็นเขาไม่ติ เราก็อยากช่วยเหลือ อย่างเห็นศัตรูนี้..จะฆ่าจะแกงจะทำร้ายเราเลยนะ เราก็ไม่โกรธ นอกจากไม่โกรธแล้วก็ไม่ดูถูกดูแคลนเขา ก็เห็นความจริงว่า เออ คนนี้ไม่ติ คนนี้บกพร่อง เขาเป็นอย่างนี้เท่านั้นแหละ แล้วเราก็คิดว่า เออ เราจะช่วยเขายังไง ถ้ามีใจอย่างนี้จริงๆเลยนะ อย่างนี้คือเมตตา แม้แต่ขนาดศัตรูเราก็รู้สึกอย่างนี้ได้ คนที่ไม่ถึงขั้นศัตรู คนธรรมดาก็ต้องรู้สึกได้

ขอให้เรามีวินิจฉัย มีวิจารณ์ญาณ มีญาณปัญญาที่คมชัดที่ลึกซึ้งสำคัญว่า อันนี้ดีหรือไม่ดี มองดีหรือไม่ดี ออก ตรงนี้แหละสำคัญให้มันแม่นยำ ให้มันถูกต้อง ดีก็คือดี ไม่ดีคือไม่ดี อย่าให้ผิดๆเพี้ยนๆ ต้องเห็นชัดเจน เห็นตรงๆเลย นี่แหละสำคัญ เพราะจะ

เห็นความไม่ดีของใครๆ ก็ไม่ข่ม ไม่กระแทก ไม่ดูถูกดูแคลน ไม่เหยียดหยาม แต่รู้แล้วว่ามันไม่ดี ใจไม่ได้ผลัก แต่เราก็มาดูตัวเราเอง นี่เรามีไหมอย่างนี้ ถ้ามี.. แหมอันนั้นเป็นครูให้แก่เรานะ ความไม่ดีอยู่ที่เขา เหมือนกระจกเงาสองตัวเราอีก มาวัดที่ตัวเราเข้า ตัวเราก็มีเหมือนเขาแะอะ อาจจะน้อยกว่าเขาก็ได้ ดีไม่ดีพอมาส่งที่เรา ไ้อ้หยา เรามีมากกว่าเขานีก ขอให้เป็นอย่างงั้นเถอะ ขอให้เห็นอย่างงั้นเถอะ ถ้ามันเป็นจริงนะ เรามากกว่าเขาจริง แล้วก็รู้ตัว ไ้อ้ไฮ บุญมหาศาลเลยนะ เขาเป็นกระจกเงาให้เราอย่างนี้ดีเลย นี่เรียกว่าลักษณะไม่เฟ่งโทษ

การมองนี่ต้องทำใจในใจให้ได้แบบนี้ ไม่ใช่เหยียดหยามดูถูกข่ายิปไปเลย ไม่เมตตา ไม่เกื้อกูลอะไร ข่มเบ่ง ทำร้ายให้เจ็บเนื้อเจ็บตัว ทำร้ายไม่ให้เขารู้ตัว เราจะช่วย เราต้องให้เขารู้ตัวสัพพายาม ให้เขารู้ตัวด้วยความสุภาพ คำว่าสุภาพนี้ไม่ได้หมายความว่า จะต้องพูดเอาอกเอาใจอย่างเดียวน คำว่าสุภาพนี้แม้แต่คำบริภาษ คำดูจะเรียกว่าคำดำด้วยก็ได้ อย่างนี้ก็เป็นคำสุภาพ ถ้าอยู่ในองค์ประกอบที่เหมาะสม ถ้ามันเหมาะสมว่านี่ต้องใช้ภาษาแรง ภาษาหนัก ภาษาดัง ภาษาดุๆ ชี้ทุจจริต ให้เขารู้สึกกระเทือนเข้าไปถึงใจ แล้วก็จะได้รับซับซาบ รู้จุดนั้นจริง แล้วแก้ไขปรับปรุง เห็นชั่วเป็นชั่ว อย่างชัดเจนว่า ไ้อ้ไฮ เราชั่วจริงๆ แล้วก็ยอมแก้ไขปรับปรุงทันที อย่างนั้นก็เป็นการสุภาพ แต่ในใจไม่ได้มีความโกรธเกลียดใดๆนะ แค่เจตนาปรับปรุงสำเนียงเสียงท่าทางให้มีน้ำหนักยิ่งๆ

**การว่าความชั่วเขาก็สุภาพได้
การกล่าวถึงความทุจริตความชั่วของเขา
ก็เป็นการสุภาพได้ ถ้าทำให้เขารู้สึก
แล้วก็แก้ไขปรับปรุงตนได้**

คำว่า สุภาพ จึงมีนัยลึกซึ้ง ไม่ได้มีหมายความว่า พูด
ประเล้าประโลม พูดหวานๆ นัยเดียว ห้ามว่า ห้ามดูความชั่วเขา
ไม่ใช่ การว่าความชั่วเขา ก็สุภาพได้ การกล่าวถึงความทุจริตความ
ชั่วของเขา ก็เป็นความสุภาพได้ ถ้าทำให้เขารู้สึก แล้วก็แก้ไขปรับปรุง
ตนได้ โดยในจิตเราไม่ได้มีอกุศลเจตสิกใดเลย คุณจะว่าแรงว่าเบา
ว่ายังงี้ก็ตามใจเถอะ จะเขียนตีด้วยก็ได้ แล้วเขาก็แก้ไขตัวเองได้
นี่ก็เรียกว่าสุภาพ ฟังดีๆนะ อาตมาไม่ได้พูดเล่นลั่น ไม่ได้พูด
แก้ตัว พวกเราฟังแล้วก็คงเข้าใจว่า ลักษณะแบบนี้ในโลกมันมี
เขาฝึกสัตว์เขาก็ยังต้องตีมัน คนก็เหมือนกันนะ คนมันดีก็ตีต้องตี
ดีแล้วคนก็แก้ไขปรับปรุงตนเองก็ได้ดี คนได้ดีด้วยไม้เรียวมีเยอะ
ไป ไซ้ไหม ข้อสำคัญจิตเราไม่มีอกุศลจิต มีแต่ปัญญาและกุศล
เจตนา ที่มีสติพลังและทำใจในใจ(มนสิการ)ได้จริงๆ

แต่นั้นแหละ ถ้าไม่ตีได้มันก็ดีกว่า สำหรับผู้ว่านอนสอนง่าย ไม่ต้องแรงต้องหนัก ไม่ต้องปรุ่ดแต่งกันจัดจ้าน ไม่ต้องถึงขั้นให้เจ็บเนื้อเจ็บตัวเลยจึงจะยอมแก้ไข อย่างนั้นมันก็ดีแหละ แต่คนว่านอนสอนง่ายที่มีกำลังอินทรีย์พละอย่างนั้นนะ มันมีมากไหมเล่า มีมากก็ตีนะซี ไม่ต้องพูดแรงๆหรอก พูดนิดเดียวก็รู้สึกแล้ว รีบแก้ไขแล้ว แหมอย่างนี้อาจได้จัง ..อยากได้เยอะๆนะแบบนี้

นี่ขนาด..เอาตมาใช้ไม้เรียวด้วยปาก แหม! ขนาดไม้เรียวต่อสายไฟฟ้าเสียนลงไปนะ ยังเฉยเลย ไม่รู้จะทำยังไง ที่จริงในลักษณะของรูปธรรมก็ดูหยาบ ทำแรงด้วยกายกรรม เอาตมาก็ไม่ทำแล้วละ พยายามพูดอยู่กับที่เท่านั้นแหละ ที่ว่ามันแรงมันร้าย ดูเหมือนจัดจ้าน รุนแรง โหด เพราะใช้“ปากหอก”ที่พระพุทธรเจ้าท่านตรัสไว้สำนวนนี้จริงในพระไตรปิฎก ทิ่มแทงกันด้วยปากหอก ภาษาปากหอก ก็เท่านั้นแหละ ก็ว่ากันอย่างงั้น ที่เอาตมาพูดขยายความกระจายคำออกมายาวยืดเยื้อมากมายนี่ก็เพื่อให้เห็นแนวลึกของสิ่งพวกนี้

คุณฟังแล้วคุณรู้สึกบ้างไหมว่าเข้าใจลึกๆขึ้นไป แม้แต่คำว่า คำสุภาพ พูดสุภาพ นี่ก็ไม่ได้หมายความว่าด่าไม่ได้ ด่าแต่สุภาพก็ได้ ถ้าเหมาะสม จะดู่ จะด่า จะพูดคำแรงคำหนักที่เหมาะสม โดยจิตไม่ได้มีอกุศลจริง มีสติสัมปชัญญะปัญญาคุณอยู่จริง แล้วทำให้แก้ไขปรับปรุงได้ มันเป็นคำสุภาพแล้ว มันได้สัดส่วนที่ดี สู้แปลว่าดี สุภาพหรือสุภาพนี่แปลว่าภาวะที่ดีแล้ว ได้ภาวะที่ดี ได้สภาพที่ดี

เหมาะสม ทำให้เกิดการเจริญได้ ดังนั้นการที่จะดูว่า ว่ากล่าวบ้าง จะชมเชยบ้างก็ต้องมีลีลา มีวิธีการศิลปะ มีวิหยายุทธ์ เป็นศิลปิน โลกุตระ โดยดูท่าชนิดที่จิตไม่ได้โลกโกรธหลงจริงๆเลยที่ทำให้คนอื่น เขาพัฒนาได้ก็..เชิญ ซึ่งการตีเตียนกัน อาตมาถือว่าเป็นนโยบาย หลักนะ เพราะเราก็เจริญมาจากการถูกตีเตียนนี้แหละ

อย่างไรก็ตาม เราต้องระวังในอีกมุมหนึ่ง คือมันอาจจะด้านไม่ ตีแล้วตีอีกก็เฉย...(ลากเสียงยาว) โอ๊ย! ก็จริตเราเป็นอย่างนี้ จะ ให้ทำไงละ ตีตะพิดอยู่ได้ ไม่เคยชมเลย! มีแต่ตีตะพิด เสร็จแล้ว ก็ไม่รู้สึกอะไร เลยกกลายเป็นด้านไม่ ตื้อไม่ แล้วยัง...เฮ้อ! อีกหนอย. . เตี่ยของท่านก็ตีใหม่แหละน่า ช่างมันเถอะ กลายเป็นด้านไม่ไปเลย จึงขอให้ทุกคนสังวรระวัง อย่าเป็นอย่างนั้น อย่าทำใจในใจแบบนั้น แบบชินชา ด้านไม่ ไม่เอานะ มันไม่ได้เรื่องแน่

ส่วนคนชอบตีก็เช่นกัน อย่าไปตั้งธงตั้งมั่นในใจแต่ว่า การตีนี้ เป็นอาชีพ ตีจนเป็นกิจวัตร ตีจนเป็นชีวิตจิตใจ ถ้าไม่ตีคงกินข้าวไม่ลง วันๆหนึ่ง คงจะขาดใจตายถ้าไม่ได้ตี อย่าตั้งธงในใจอย่างนั้น อย่ายึด อย่างนั้นเป็นอันขาดนะ...นี่ก็เป็นอีกมุมหนึ่งที่อยากให้เห็น

การตีเตียนนี้จึงลึกซึ้งซับซ้อนอยู่เหมือนกัน ไม่ได้หมายความว่า ง่ายๆ ตื่นๆอยู่แค่ตีเตียนไม่ได้ หรือถือแต่ว่าตีนั้นเป็นเรื่องไม่ตี ไม่งาม ซึ่งโดยสังขรณ์แล้ว ตีนี้แหละดีงาม พวกเราต้องพยายาม ชี้ช้อบกพร่อง ชี้ช้อทุจริตของแต่ละคน เพื่อให้พัฒนากันขึ้นมาให้ได้

ที่นี้คำว่า “ทุจริต” นี้ พระพุทธเจ้าท่านเคยตรัสไว้ ก็ขอเอามา
กล่าวเพิ่มให้อีกหน่อย คือ คราวหนึ่ง..มีคนทูลถามพระพุทธเจ้าว่า
ท่านทำรุนแรงไหม พระพุทธเจ้าตรัสว่า เราทำ ทำรุนแรงด้วย และ
ที่ท่านทำรุนแรงนี่คืออะไร ท่านก็ตรัสบอกว่า ท่านกล่าวถึง
ความทุจริต ท่านตำหนิสิ่งทุจริตของคน หรือดิเตียน นี่คือ รุนแรง

เมื่อกล่าวทุจริตขึ้นมาทีไร แล้ววิเคราะห์วิจัยเนื้อหา และ
ความหมายของทุจริตละเอียดมากขึ้นไปเท่าไร มันก็ยิ่งแรง มัน
ยิ่งฉีกหน้าคนที่ทุจริต มันเหมือนตีแสกหน้าประจาน มันก็เลยเกิด
ภาวะที่เรียกว่า รุนแรง

เรื่องกล่าวทุจริตนี้ พระพุทธเจ้าท่านตรัสลึกซึ้ง ฟังแล้ว
อาตมาก็เข้าใจ ก็ซาบซึ้ง แล้วเราก็รู้ว่า เราไม่ได้ปฏิบัติผิดหรอก
พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า อย่างนี้ดีแล้ว กล่าวคำรุนแรงคืออะไร
ก็กล่าวในเรื่องที่ต้องตำหนิเตียนนี้แหละ ตอกหน้าทุจริตนั่นเอง

การชี้ทุจริต วิจัยทุจริตเป็นการทำแรงแล้ว ที่อาตมากล่าว
เกี่ยวกับทุจริต ส่วนมากก็กล่าว แจกแจงให้เห็นความเลวๆร้ายๆ
ของทุจริต กล่าวถึงพฤติกรรมที่คนเขาทำทุจริต มันเป็นเหตุอย่างไร
เป็นผลอย่างไร ก็ไม่ค่อยได้ระบุถึงตัวตนออกชื่อคนนั้นออกชื่อคนนี้
อะไรหรอก เวลากล่าวทุจริตก็พยายามไม่ว่าตัวบุคคล ไม่ใช่จับ
กระชากคอมาจวกเลย ต่าคอนี้คนนั้น ที่จริงกล่าวทุจริตคือลักษณะ
ของทุจริต เมื่อกล่าวออกไป ความไม่ตินั้นมันมีที่ใคร...คนนั้นเขา
ก็ดูเหมือนเขาถูกว่าถูกตำ ที่นี้เมื่อสาธยายเรื่องทุจริตที่ร้ายๆแรงๆ

คนไหนที่เขามี แค่เราแจกแจงแรงลงไป ร้ายลงไปเรื่อยๆ มันก็เหมือนไปโดนเขาเข้าไปเรื่อยๆ เขาก็หาว่าเราว่า คนที่ถือเนื้อถือตัวมากๆ มีอัตตามาก ก็ยังหาว่าเราต่ำ ทั้งๆที่ไม่ได้ออกชื่อเขานะ แล้วมันเป็นจริงด้วย

**เวลาเรากล่าวทุจริตนี้
เราก็ต้องพูดสิ่งที่คนเขามีจริงเป็นจริง
ยิ่งคนสำคัญๆ เป็น แล้วก็ทุจริต
แบบนี้ยิ่งร้ายๆ ด้วย ยิ่งต้องรีบบอก**

เวลาเรากล่าวเรื่องทุจริตนี้ เราก็ต้องพูดสิ่งที่คนเขามีจริงเป็นจริง ส่วนที่ไม่เป็นจริง หรือทุจริตที่คนเป็นไม่ได้เลย ก็ไม่รู้จะไปตำสิ่งที่คุณไม่เป็น ไม่มีในคนทำไม พูดไปก็ไม่โดนใคร ไม่มีใครต้องแก้ไขปรับปรุง พูดลอยๆ แล้วคนเป็นอย่างนี้ก็ไม่มี จะพูดไปทำไมละอย่างนั้นนะ ต้องพูดสิ่งที่คนเป็นนั่นแหละ ยิ่งคนสำคัญๆ เป็นแล้วก็ทุจริต แบบนี้ยิ่งร้ายๆด้วย หรือว่าที่คนทุจริตกันมากๆ ยิ่งต้องรีบบอก แต่พอเราบอกไป ก็หาว่าเราต่ำ แล้วไม่แก้ไขด้วย ส่วนคนที่ดีนะ พอเราบอกไปก็รู้ตัว รีบแก้ไข เขาก็เจริญ นี่ก็พูดวิเคราะห์ให้

ฟังชัดๆ แล้วยิ่งจะเห็นได้ว่า เรื่องที่จะมาพัฒนามนุษยพัฒนาสังคม
นี่เป็นเรื่องยากมากจริงๆ

อาตมานี้นะ ได้รับความเลื่อมใสศรัทธาจากคุณขนาดนี้ อ้ออ้อ!
แม้ไม่มากคนเท่าไรหรอก อาตมาก็ดีใจ ที่จริงคุณน่าจะชั่งน้ำหนัก
อาตมานะ เพราะตาเก่งนัก ตาอยู่เรื่อย ไม่น่าเข้าใกล้เลย แต่คุณก็
ยังมาศรัทธาเลื่อมใสได้นี่ โอ้โฮ! เยี่ยมแล้ว ตาเช้า ตากลางวัน ตาเย็น
แกมกลางคืนก็ตาต่ออีก แล้วพวกคุณก็ยังศรัทธาเลื่อมใส

ส่วนมากคนที่อยากจะให้คนมาเลื่อมใส ก็ต้องเป็นประเภทที่
ว่า ไม่ตาไม่ว่าอะไรใคร ไม่กระทบกระเทือนใคร แล้วคนก็มาเลื่อมใส
ศรัทธาเอง โอ้ออย่างนั้นไม่ยากหรอก สนใจแต่เรื่องดี เรื่อง“สุข” แค่ว่า
ตัวเองให้ดี แล้วก็ทำดีโดยประเภทที่เรียกว่า ดีอย่างเดียว พุดแต่
เรื่องดี พากันทำแต่ดี ทำตัวเราให้ดี ดีอย่างเด่น อย่างที่คนเห็นว่า
เราดีโดยไม่**แตะช่วยของใคร** ดีชนิดที่**ไม่ว่าใครเลย ไม่ติเตียน
ผู้ใดเลย** **เสียงการกล่าวอกุศล-ทุจริต ไม่พูดทุจริต ไม่พูดอกุศล**
ใครจะทำทุจริตทำอกุศล ก็ไม่แตะไม่ติไม่ว่าเลย **ผู้นั้นก็ไม่ได้ทำ**
อะไรกระทบกระเทือนใคร อู้! รับรองคนจะนิยมชมชื่นท่านผู้นี้
มากเลย แต่ศาสนาพุทธไม่เกิด

เพราะนั่น..**ไม่ใช่การได้ปฏิบัติที่เข้าถึงหัวใจของพุทธ** คือ
เข้าถึง“อารยสังค” การเรียนรู้และปฏิบัติเข้าถึง“อารยสังค” นั้น
จะต้องมุ่งเข้าไปหาเรื่องของทุกข์” หรือเรียนรู้เรื่องของ“ความไม่ดี”
ที่มี“เหตุแห่งความไม่ดี” ก็คือ ต้องเรียนรู้วิจัยวิจารณ์จัดการ

กับ“ความเป็นอกุศลหรือทุจริต”นั่นเอง แล้วกำจัด“เหตุแห่งความไม่ดี คือ อกุศลหรือทุจริต” ให้หมดสิ้นให้ได้ ชนิดที่ต้องรู้ความเป็น โลกุตระธรรมอย่างสัมมาทิฐิ

แต่เมื่อไม่ได้เรียนรู้วิจัยวิจารณ์ปฏิบัติที่เข้าถึงหัวใจของพุทธ ไม่ได้วิจัยวิจารณ์ความไม่ดี ไม่ค้นหาความไม่ดีในตัวคน ไม่ค้นหา เรื่องทุจริตอกุศลให้กันและกัน ไม่วิจัยวิจารณ์เรื่องทุกข์ ไม่ขุดค้น เหตุแห่งทุกข์ และกำจัดทำลายเหตุแห่งทุกข์คือความไม่ดี คืออกุศล คือทุจริตกายวาจาใจก็เป็นอันไม่มีทางบรรลุ ความเป็นพุทธแน่นอน

การเรียนรู้ปฏิบัติดังที่ว่านี้ มีกันไม่น้อย ซึ่งไร้สาระของพุทธ เพราะไม่เข้าถึง“หัวใจของศาสนาพุทธ” เจ้าสำนักหรือผู้ที่ได้รับความนับถือว่่า เป็นนักปฏิบัติที่น่าชื่นชมยกย่องในลักษณะดังว่านี้ มีจริง และมีคนมาเฮลละไล โหละเล ยอมรับนับถือมากมาย ก็มีจริง ซึ่งผู้คนที่มานับถือนั้น คือคนที่ไม่ได้คัด ไม่ได้เลือกเลย ไม่ได้ถูกชี้ อกุศล ไม่ได้รับการขัดเกลาหรือสัลลณะ ไม่ได้ถูกติเตียนทุจริตเลย

ที่อาตมาทำงานติเตียนทุจริต ต้องว่่าสิ่งส่วนที่ไม่ดีของคน อย่างเอาจริงเอาจังมาจนถึงวันนี้ ก็ยังมีคนเลื่อมใส แม้มีปริมาณ เท่านี้ ก็ต้องนับว่่า คนที่มาเลื่อมใสนี้มีบุญ มีปัญญา... ไม่ใช่อาตมา แกล้งขอพวกคุณนะ แหม! โภธิรักษนี่..ใช้จิตวิทยาเก่ง โภธิรักษ แ่งจริง ๆ ใช้จิตวิทยาเก่ง ไอ้โฮ! คนที่มาเลื่อมใสก็ทำที่เป็นชมเชยเขา เขาก็เลื่อมใสเกาะติดอยู่ซี้ ก็แกล้งขออย่างนี้

ไม่ใช่นะ อาตมาพูดความจริง ไม่ได้เจตนาจะมีเล่ห์เชิง ว่า
แหม! ทำที่เป็นชมพวกคุณ ว่าคุณฉลาด ที่มาเลื่อมใสอาตมา
ส่วนคนเกลียดชังอาตมา ไม่เลื่อมใสอาตมา เป็นคนโง่ อาตมาไม่ได้
มีเล่ห์ ใช้จิตวิทยาหลอวงอะไรเลย พูดด้วยความจริงใจ อธิบาย
มาถึงบทนี้พอดี ก็เลยอธิบายให้ฟัง

จริงๆ อาตมาก็พูดเหมือนที่พระพุทธเจ้าท่านพาพูดนะ พูด
อยู่หลายครั้งว่าอาตมาเห็นว่าอย่างนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้อง..ดี อาตมา
ก็ทำโดยเจตนาบริสุทธิ์ ใครจะรักไม่รัก ใครจะศรัทธาไม่ศรัทธา
ก็ไม่ใช่ไร บอกแล้วว่าอาตมาไม่ต้องการบริวาร ไม่ได้ทำเพื่อหา
บริวาร ไม่ได้ต้องการคนมายกยอปอปั้น มานิยมชมชื่น ไม่ต้องการ
ลูกศิษย์ ไม่ต้องการสิ่งตอบแทนอะไร ไม่ต้องการเป็นเจ้าของเจ้าคณะ
จริงๆนะ ก็อย่างที่พระพุทธเจ้าท่านตรัส อาตมาเข้าใจ...เข้าใจ แล้ว
ก็นำมาพูดคล้ายๆกับ..แหม! ทำพูดเหมือนอย่างพระพุทธเจ้าตรัส
เลยนะ นำหมั่นไส้ เพราะเอาคำของพระพุทธเจ้าท่านมายืนยัน
อย่างโน้นอย่างนี้ มีคนมักจะหาว่าทำตัวไปเทียบเท่าพระพุทธเจ้า
โน่นแน่ะ อาตมานะหรือเทียบเท่าพระพุทธเจ้า พูดประชดเข้าไปได้
แค่อาตมายืนยันว่า อาตมาทำตามพระพุทธเจ้าได้ในบางสิ่งบางส่วน
มันเป็นไปได้จริงไหมล่ะ ไม่ใช่เทียบเท่าพระพุทธเจ้า แต่ปฏิบัติพิสูจน์
ตามคำสอนของท่าน แล้วมันได้ผลตามที่พระองค์ท่านก็เคยได้
มาก่อน ธรรมะของพระองค์ มันก็ต้องเป็นอย่างเดียวกันกับที่
พระองค์ได้พระองค์บรรลุ ไปตามลำดับ ไปตามธรรมที่แต่ละคน

แต่ละชั้น แต่ละबारมี ที่แต่ละผู้สามารถปฏิบัติตามพระองค์ไปได้
ธรรมะของพระพุทธเจ้าดีจริง เยี่ยมยอดจริงแน่นอน
ไม่ใช่อาตมาฉลาด แต่อาตมาทำตามพระพุทธเจ้าอย่างพากเพียร
จริงๆ และอาตมาเชื่อว่าอาตมาสัมมาทิฏฐิ ถ้าไม่สัมมาทิฏฐิ มันจะ
ไม่ได้ผลตรงกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังที่อาตมาพยายามยืนยัน
ยกอ้าง อาตมาไม่ได้อวดตัวอวดตนแต่อย่างใด แต่พูดความจริง
เท่าที่อาตมาเป็นอาตมาได้ เพื่อยืนยันความจริงว่า เป็นไปได้
เป็นจริงอย่างนี้ๆ

แต่ห้ามไม่ได้ที่จะมีคนไม่ยอมเชื่อ ไม่ยอมรับ โรคหมั่นไส้มัน
จึงเกิดอยู่เป็นธรรมดา คนที่หมั่นไส้ก็หมั่นไส้ คนที่ฟังได้ก็ฟัง
พวกคุณก็พยายาม ใครหมั่นไส้ก็พยายามอดๆ สะกดอกสะกดใจ
บ้าง อयरุนแรงนักละ เอ้อ...ถ้าอดทนไม่ไหวก็ขยับๆไปข้างนอก
จะแหวะ ก็ไปแหวะข้างนอกนะ

อาตมาจริงใจอย่างที่พูดจริงๆนะ แม้คนไม่เชื่อก็ไม่เป็นปัญหา
อาตมาบอกแล้วว่า ทุกวันนี้แม้อาตมาต้องอยู่คนเดียว อาตมาก็
สบายนะ แต่อยู่คนเดียวมันสบายไม่มีประโยชน์ มันก็เท่านั้น แล้ว
ชีวิตก็เดินทางไปสู่ความตายอย่างโดดเดียวนั้นแหละ

คนผู้มีบารมีจะต้องมีพร้อม

เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

อยู่คนเดียวมันจะไปไหนเรื่องอะไร ต้องทำงานกับคน ทำงานกับคนได้มากขึ้นเท่าไรก็ยิ่งดีเท่านั้น การรังสรรค์พัฒนาจะต้องเป็นเช่นนั้น ให้มันเป็นกลุ่มเป็นก้อน เดินจักรกล เป็นจักรแก้ว เจริญงอกงามขึ้นไป ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน สอดร้อยกันไป อย่างที่เราสร้างเครื่องกลให้เป็นจักรแก้ว ซึ่งต้องมีช่างแก้ว มีม้าแก้ว ตามมา ก็ต้องรู้ความหมายของคำว่า จักรแก้ว ช่างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คหบดีแก้ว ปริณายกแก้ว ว่า ความจริงที่เป็นธรรมาธิฐาน เป็น “แก้ว” อันหมายถึง องค์ประกอบของความจริงที่คนผู้มีบารมีจะต้องมีพร้อม ด้านโลกก็เป็นรูปเป็นวัตถุ ด้านธรรมก็เป็นองค์ประกอบที่มีทั้งรูปธรรมและนามธรรม เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลผู้มีบารมี ซึ่งเป็นสัจจะที่ลึกซึ้งแท้จริงอันยากยิ่งที่จะอธิบายได้ง่ายๆ แต่ผู้ถึงจริงเป็นจริง ย่อมมียอมได้ ซึ่งไม่ใช่เรื่องอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่ลึกลับ ไม่ใช่เรื่องที่ไม่มีเหตุ ทุกอย่างมาแต่เหตุ จึงไม่ใช่เรื่องโมเม ไม่ใช่เรื่องเดาสุ่ม และหรือความบังเอิญใดๆ

ความจริงหลายอย่างที่อาตมาจำเป็นต้องเปิดเผย ต้องพูดทั้งๆที่บางทีก็ไม่ควรพูดไม่ควรอวด แต่ถึงยุคนี้มันเป็นยุคที่จำเป็น

จริงๆที่ต้องพูด เพราะถ้าอาตมาไม่พูดความจริงที่สำคัญต่างๆนี้ ก็ะหายไป สูญไป ศาสนาพุทธก็จะไม่ยาวไปถึงห้าพันปี

อาตมาทุกวันนี้ก็ดูตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เท่าที่อาตมาเข้าใจความหมาย แล้วอาตมาก็เอาสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสนี้แหละ มาตรวจสอบความจริง ว่า อาตมาทำถูกทางไหม ถูกเรื่องไหม มันตรง ถูกต้อง มันเกิดมันเป็นหรือทั้งเกิดทั้งเป็น เหมือนอย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ไหม เท่าที่อาตมาเข้าใจ อาตมารู้ว่า จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว นางแก้ว แก้วมณี และปริณายกแก้ว หมายความว่าอะไร

อาตมาก็ตรวจตามที่อาตมาเข้าใจ ผู้รู้ท่านแปลพระบาลีไว้ อาตมาก็ฟังก็อ่านด้วย อาตมาก็อาศัยคำแปลของท่านผู้รู้ทั้งหลาย นั้นแหละ แต่อาตมาก็มีส่วนที่อาตมาเข้าใจเพิ่มที่แปลกไปจากที่ท่านแปลกันไว้บ้าง ตามภูมิของอาตมาเองบ้าง ตามที่อาตมาได้นำมาพูดมาอธิบาย มายืนยันนั้นแหละ ท่านผู้รู้ก็หาว่าอาตมาแปลไม่ตรงก็ใช่ ที่ไม่ตรงกับของท่านทีเดียว มีทั้งที่ไม่ตรงเปรี๊ยะๆ คือ ต่างกันนิดๆหน่อยๆ และทั้งถึงขั้นไม่ตรงกันคนละชั่วเลขก็มี แต่อาตมาก็แน่ใจนะ ก็ไม่รู้อะไรจะทำยังไง อาตมาไม่อยากจะให้ไม่ตรงกับท่านผู้รู้เลย แต่เมื่ออาตมาได้ตรวจสอบตามภูมิของอาตมาแล้วอาตมาก็จำใจต้องนำเสนอตามที่อาตมานั่นใจ ซึ่งอาตมาแน่ใจว่าไม่มีเส่ห้ไม่เจตนา อวดดีพยายามตรวจสอบความจริงจากญาณจากภูมิให้แน่นมั่นจริงๆ ก็ค่อยๆมาพิสูจน์กันไป

มาถึงทุกวันนี้ อาตมาทำงานมาแค่ ๒๐.. ปี ๓๐.. ปี ก็แค่นี้ ซึ่ง อาตมาก็เห็นว่า อโศกก็มีองคาคพยพทางสังคมขนาดหนึ่ง ซึ่งมี จักรแก้วอันหนึ่งระดับหนึ่ง เถรสมาคมก็มีองคาคพยพทางสังคมแน่ ซึ่งก็มีจักรแก้วอันหนึ่งขนาดหนึ่ง นั่นคือมี“สติ”และสัมปชัญญะ ปัญญาองค์รวมของสมาคมที่จะนำพามหาเถรสมาคมเจริญไป ขนาดหนึ่ง แต่จักรแก้วของใครจะมีคุณภาพถึงขั้น**“สัมโพชฌงค์”** ก็ตามสังจะที่มีจริงเป็นจริง พูดอย่างนี้ก็ไปชมคนอื่นทุกที อาตมาก็ยังไม่ได้บอกนะว่า“แก้ว”ของมหาเถรสมาคมนั้นเหนือกว่าหรือไม่ เหนือกว่าแก้วของอโศก แค่ว่า มหาเถรสมาคมก็จักรแก้วอันหนึ่ง เป็นจักรกล เป็นกลไกทางสังคมลักษณะหนึ่ง สังคมกลุ่มที่มี องคาคพยพนี้ เป็นกลไกชนิดหนึ่ง มีบทบาท ดำเนินการอยู่จริง ๆ มีพฤติกรรมเดินเครื่องกลอยู่ ไม่ได้อยู่นิ่ง จะมีแรงกลทางสังคม นิดน้อย หรือมากมายตามพลังกลที่มีจริงเป็นจริงนั้นๆ จักรแก้ว ของมหาเถรสมาคมก็เป็นองค์ประกอบของสังคมเดินเครื่องกลอยู่ ดำเนินไป ของอโศกก็มีเครื่องเดินกลไกไปตามแบบของอโศก ส่วนของใครจะเป็น**“สติสัมโพชฌงค์”**ก็เป็นไปตามสังจะที่มีจริงนั้นๆ

ที่นี้ลักษณะของข้างแก้ว ม้าแก้ว นี้แหละ เป็นข้างดี ม้าดี หรือไม่ ก็หมายความว่า มี**“ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์”** และมี**“วิริย สัมโพชฌงค์”** เป็นองค์ประกอบหนุน ข้างแก้วคือกำลังหนุนกลไก นั้น มีเฟือง มีข้อเหวี่ยง อะไรต่างๆ มีองค์ประกอบของจักรกล มี จักรแก้วคือ**“สติสัมโพชฌงค์”**แล้วก็มีองค์ประกอบอื่นๆที่เป็น

ส่วนร่วมอยู่โดยแท้ เป็นกำลังหนุน ซึ่งก็คือ คนนี้แหละ... ที่เป็นองค์ประกอบเครื่องจักรกล ดำเนินกลไกอยู่ในสังคม เป็นกลไกทั้งหมด เป็นจักรแก้ว เสร็จแล้วชื่อว่าจักรแก้ว มีจักรเป็นหน่วยต้นข้างเป็นหน่วยกลาง ม้าเป็นหน่วยช่วย ก็มีหน่วยหลัก หน่วยรอง หน่วยหนุน เสริมซ้อน มีข้างแก้วก็ขนาดหนึ่ง ม้าแก้วอีกขนาดหนึ่ง รองรับกันร่วมกันเป็นเครื่องจักร เสริมหนุนกันเข้าไป แล้วก็สอดร้อยกันให้เกิดกลไกที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น เยี่ยมขึ้นเรื่อยๆ

และในสังคมหรือในหมู่พวกเรานี้แหละ มีผู้ที่เสริมหนุนให้กำลังใจหรือพลังพิเศษเสริมอีก เรียกว่า“นางแก้ว” มีส่วนเสริมร่วมหนุน ในสังคมมนุษย์ก็คือผู้คนนี่เอง ซึ่งเป็นส่วนที่เสริมกำลังใจอย่างสำคัญก็จะมีในความเป็นแก้วที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น

แม้แต่เราได้รับคุณค่าที่ดีของเรา เราปฏิบัติแล้ว เราได้รับผลคุณค่าที่ดีของเรา เมื่อเราได้เห็นผลดีนั้นก็เกิดปิติ “ปิติ”นี่คือนางแก้ว เป็นเครื่องเสริมกำลังใจ เราเห็นผลดีอันนี้ คุณค่าที่เราได้ เรา ก็ภาคภูมิใจ มีกำลังใจ นางแก้วนี้เป็นผู้อยู่ข้างๆกาย อยู่ข้างๆใจ ให้กำลังใจเราอยู่ตลอดเวลา มีทั้งนางแก้วแบบโลกีย์และนางแก้วแบบโลกุตระซึ่งมีนัยสำคัญต่างกัน “ปิติ” คือนางแก้วที่อบอุ่น ชื่นชูใจจริงๆ ส่วนเมื่อธรรมใดใครจะเป็น “ปิติสัมโพชฌงค์” ก็ตามสังขจะ

และเมื่อเราปฏิบัติไปก็จะเกิดผลสำคัญ คือ ความสงบจากกิเลส นี่แหละคือ “แก้วมณี” ความสงบจะต้องเกิดต้องมีจริง

ถ้าองคภาพพนั้นปฏิบัติกันอย่างสัมมาทิฏฐิ แต่ถ้าไม่สัมมาทิฏฐิ ก็ย่อมจะไม่เกิด“แก้วมณี”หรือไม่เกิด“ความสงบ”ได้แน่นอน ไม่ว่าจะ เป็น“ความสงบ”ของภาวะทางจิตก็ดี หรือ“ความสงบ”ของสังคัมก็ดี เมื่อมี“เหตุ”อย่างไร “ผล”ก็ต้องเกิดตาม“เหตุ”ทั้งนั้นเหมือนกัน เมื่อจักรแก้วหรือสติก็ไม่ดี ช้างแก้วหรือธัมมวิจยก็ไม่มี ม้าแก้ว หรือวิริยะก็ไม่เอาถ่าน นางแก้วหรือปิตีก็ไม่เกิดแน่ มันก็เกิดแต่ ความวุ่นวายทุกข์ร้อนเท่านั้นเอง ความสงบหรือปัสสัทธิจะมาจาก ไหนกันเล่า นั่นคือองคภาพพทางสังคัมใดถ้าไม่มีจักรแก้ว-ช้างแก้ว-ม้าแก้ว-นางแก้ว ความไม่สงบก็เกิด ก็มีอยู่จริงแน่

หรืออาจจะเกิด“ความสงบ”ก็ได้ แต่เป็น“ความสงบ”ที่เกิด จากอำนาจบังคับ อำนาจกดข่มกดขี่ด้วยอะไรก็แล้วแต่ ที่ไม่ใช่เรื่องของ อาริยชน ไม่ใช่ระบบที่ดีประเสริฐ “ความสงบ”ที่เกิดจึงไม่ใช่.. “ความสงบชนิดพิเศษ”ที่เรียกว่า“ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์”เด็ดขาด ความสงบที่มีคุณภาพถึงขั้น“สัมโพชฌงค์”นั้น คือ“แก้วมณี” ที่เป็นสิ่งที่เกิดจริงเป็นจริง แก้วมณีคือ“ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์”นี้มัน มีคุณภาพของอัญมณีขนาดยอดเพชร ยอดแก้ว ยอดวิเศษ ยิ่งเยี่ยม เข้าขั้น“สัมโพชฌงค์”ทีเดียว เข้าขั้นที่เป็น“หน่วยของการตรัสรู้” แก้วมณีเป็นสัจจะที่เราแสวงหาแน่แท้ นั่นคือ ความสงบอันสันติ ที่เรียกร้อย ราบรีน ง่าย งาม เป็นเรื่องของความสงบของจิต ชนิดที่เข้าหาจุดหมายปลายทางนิพพานนั่นเอง

ถ้าเป้าหมายของเราคือแสวงหาการละกิเลส การเป็นอริยบุคคล แล้วเราได้ไหม

ถ้าเป้าหมายของเราคือแสวงหาการละกิเลส การเป็นอริยบุคคล เป็นผลของมันแท้ แล้วเราได้แก้วมณีนั้นไหม เรามาแสวงหา นิพพาน เราได้นิพพานไหม เรามาแสวงหาความเป็นอริยบุคคล แล้วเราได้ไหม ถ้าได้ ก็คือแก้วมณีซึ่งเป็นของแท้ แก้วมณีจึงหมายถึง “ความสงบที่วิเศษ” ทั้งในจิต ทั้งในสังขมภายนอกที่เดียว

หากมีแก้วมณีที่เป็นแก้วแท้แล้ว ก็จะมีแก้วสำคัญ คือ *ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์* ผู้มี “แก้วมณี” จริงก็จะมีผู้ช่วยเหลือเพื่อพ่ายเพิ่มขึ้น เรียกว่า คหบดีแก้ว เป็นพลังหลักอย่างสำคัญใหญ่หลวง นั่นคือมี “*สมาธิสัมโพชฌงค์*” นี้แหละ พลังหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็น ประมุข(ปฐมขะ : พระไตรปิฎก เล่ม ๒๔ ข้อ ๕๘) ที่สำคัญยิ่ง คหบดีแก้ว ทางโลกีย์ก็หมายถึงผู้เป็นกองทุนต่างๆอันมีทั้งวัตถุดิบทองแรงงาน แรงจิตต่างๆ แต่ถ้าเป็นโลกุตระ คหบดีแก้วก็คือ คนที่มีพลังงาน เป็นหลักที่มีแรงงานและหัวใจแท้ที่ร่วมเสียสละร่วมกันอย่างถึงขั้น “*พันมิจฉวาฮาชีวะ*” ขั้นที่ ๕ พันทำงานใช้ลาภแลกแลก คือทำงานฟรี เป็นอาชีพกันเลย เพราะสมาธิคือ *จิตที่ไม่มีกิเลสนิวรรณ์* (เป็นฌาน) นั้นมีประสิทธิภาพถึงขั้น “**ตั้งมั่น**” ไปตามลำดับ ก็เป็นหลักแกน

แห่งความยั่งยืน **“จิตตั้งมั่น”** (สมาธิ) แท้จริงนั่นคือ จิตที่เป็น “ฉาน” หรือจิตที่ไม่มีกิเลสนิวรณ์นั่นเอง **“ตั้งมั่น”**

ภายในจิตเจตสิกต่างๆก็จะแข็งแรงตั้งมั่นยิ่งขึ้นไปตามขั้นตอน จาก “ขณิกสมาธิ” (ตั้งมั่นได้ชั่วขณะ) เจริญขึ้นๆ กระทั่งเป็น “อุปจารสมาธิ” (ตั้งมั่นใกล้ความสำเร็จไปได้เรื่อยๆ) จนสูงที่สุดเป็น “อัปนาสมาธิ” (ตั้งมั่นขั้นแน่วแน่) จิตที่เป็น “ฉาน” ก็ตั้งมั่นสู่ความเป็น “สมาธิ” ตามลำดับ

ในจิตที่เป็น “ฉาน” สูงสุดนี้แหละ คือจิตที่ก้าวเข้าสู่ความเป็น “ปริณายกแก้ว” อันหมายถึง “อุเบกขาเจตสิก” อุเบกขานี้ถ้าเป็น อุเบกขาที่สัมมาทิฏฐิ ก็จะเป็น **“อุเบกขาสัมโพชฌงค์”**

ซึ่งความเป็น “อุเบกขาสัมโพชฌงค์” จะมีคุณธรรมไม่เหมือน “อุเบกขา” ของปุถุชนสามัญ หรือแม้แต่ของ “ฉานโลกีย์” ทั่วไป เพราะ “อุเบกขาสัมโพชฌงค์” นี้เป็น “หน่วยธรรมที่มีความตรัสรู้” (โพชฌงค์) ประกอบด้วยหน่วยธรรมถึง ๕ หน่วย ได้แก่...

ปริสุทธา คือ จิตสะอาดบริสุทธิ์จากกิเลส เพราะกิเลสดับสนิทจริง ชนิดที่ถูกกำจัดอย่างถูก “ตัวตน” (อัตตา) ของกิเลส จนสิ้นอาสวะ

ปริโยทาทา คือ แม้จะสัมผัสกับโลกธรรมจิตก็ยังคงสะอาดผุดผ่องอยู่ดังเดิม ไม่เป็นอื่น จิตมีความวิเศษเพราะอยู่เหนือโลกีย์นั้นจริง

มฺหุ คือ จิตหัวอ่อน หมายความว่า จิตในด้านปัญญาที่แว่วไว มีไหวพริบรวดเร็ว และจิตในด้านเจโตก็ตั้งง่าย ว่านอนสอนง่าย ไม่หัวแข็งดื้อดึง

กัมมัฏฐาน คือ จิตอุเบกขาที่มีอิทธิบาทในการทำงาน มีความยินดี มีความพากเพียร ตั้งใจเอาใจใส่ในการทำงาน พิจารณาตรวจสอบวินิจฉัย การงาน ไม่ใช่จิตที่วางเฉยแบบเฉยเมย ไม่เอาด้วย หรือไม่ใช่จิต ที่วางเฉยชนิดที่ไม่ยุ่งไม่เกี่ยว แต่เป็นจิตอุเบกขาที่ทำงานทำการ ด้วยความรู้ชั้นบรรลูลोकุตระธรรม การงานที่แท้จริงเป็นการงานที่ดี ที่เหมาะที่ควร และไม่ใช่จิตอยู่ในภวังค์นั่งหลับตาอยู่เท่านั้น เพราะ เป็นจิตขั้นรับวิถี รับรู้ทั้ง ๖ ทวาร ทำงานทำการปกติสามัญ

ปภัสสรา มีความหมายว่า ส่องสว่าง สองแสงสว่างจ้า สว่างไสว เป็นแดนชานนอกแห่งรัศมี เมื่อเป็นคุณวิเศษของจิต จึงหมายถึง จิตที่มีสภาพตั้งความหมายข้างต้นนั้น นั่นคือ จิตอุเบกขา นี้ก็มีสภาพที่สว่างไสว ตั้งแสงสว่างที่มีพลังกระจายเพื่อแผ่सादสอง ชานรัศมีออกไปให้แก่มนุษยชาตินั่นเอง

อุเบกขา ๕ ลักษณะนี้ มีอยู่พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๖๙๐ สังคมใดมี “แก้ว ๗ ประการ” หรือคนผู้ใดมี “โพชฌงค์ ๗” ดังกล่าวนี ก็คือ สังคมหรือคนที่มีความเจริญสมบูรณ์ครบครัน

อุเบกขาสัมโพชฌงค์ เป็นฐานแห่งนิพพานทีเดียว เพราะเป็น จิตที่มีความพร้อมด้วยสภาพของอุกโตะธรรม คือ ทั้งสภาพที่บริสุทธิ์ จากกิเลสเป็นแก่นแกนของจิต และทั้งมีปัญญาระดับโลกุตระที่ ทำงานอยู่ในโลกให้แก่มนุษย์อย่างเป็นพหุชนิตายะ

ดูจดังในกาแล็คซี่ที่มีดาวฤกษ์ดวงใหญ่ เรียกว่าปริณายกแก้ว มีจริงนะ กาแล็คซี่ที่มีดาวฤกษ์ดวงใหญ่ มีตัวนำ ในงูก็มีหัวงู

เป็นปริณายกแก้ว มีตัวผู้นำที่เป็นปริณายกจริงๆที่มีประสิทธิภาพแท้
ชั้นอาริยะ และมีองค์ประกอบครบสมบูรณ์ จึงเป็นคนสมบูรณ์ ทำ
สังคมให้สมบูรณ์

จักรกลนี้มีอะไรเป็นหัวใจ หัวใจแท้ก็คือปริณายก ที่นำพา
เอภาาระ ช่วยเหลือเพื่อพ่าย ทำงานสร้างสรรค์กันอยู่อย่างมีแบบ
มืออย่าง อะไรต่างที่ดีที่จริงและครบครันใหม่

ถ้ามีครบครันได้ก็เจริญองงามไปด้วย จะประสานสอดร้อย
กันขึ้นเรื่อยๆ เจริญขึ้น จักรแก้วนี้ก็โตขึ้นๆ มีฤทธิ์มีแรงขึ้น
พระพุทธเจ้าท่านตรัสอยู่คำหนึ่งว่า จักรของเราที่ได้ขว้างออกไป
แล้วนี้ จะไม่มีใครต้านทานได้ จักรของอาตมาไม่รู้ใครจะต้านได้
หรือเปล่า ไม่รู้ณะ ก็มีคนเขาต้านอยู่เหมือนกัน ซึ่งเราก็ไม่ประมาท

เราจะต้องสร้างคุณภาพให้เป็นจักรแก้วที่เมื่อได้ขว้างออกไป
แล้ว ไม่มีใครต้านได้ พระพุทธเจ้าท่านกล่าวได้อย่างองอาจ อาตมา
ยังมีบังอาจกล่าวได้อย่างท่าน แต่ต้องพยายามสร้างให้จักรแก้วนี้
ขว้างออกไป จนไม่มีใครต้านทานได้ ให้ได้คุณภาพอย่างนั้นจริงๆ

ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นสังจจะที่พิสูจน์ได้ แต่ทุกวันนี้
แม้คนที่เป็นพุทธศาสนิกชนแท้ๆ ก็ไม่ค่อยจะมีใครพิสูจน์ธรรมะ
ของพระพุทธเจ้าให้ถึงมรรคถึงผลกันแล้ว หาเกือบไม่ค่อยจะได้แล้ว
ข้าปฏิเสธ หรือเชื่อสนิทใจเสียด้วยว่า อาริยบุคคลไม่มีกันแล้ว
มรรคผลปฏิบัติไม่ได้หรอก อย่าไปเชื่อใครเป็นอันขาด ว่า ยุคนี้จะ
มีคนบรรลุธรรมจริง เขาไม่เชื่อกันจริงๆเลยนะ

อาตมาจำเป็นจริงๆที่จะต้องพูด ต้องขอยืนยัน ว่ามรรคผล ยังมีจริง บรรลุธรรมโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหันต์กันได้ อาตมาต้องจำเป็นที่จะต้องประกาศความจริงนี้ด้วย

เป็นความจริงที่เป็นสัจจะของพระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้ว่า **ธรรมะ** ของพระองค์เป็นอกาลิก หมายความว่า **ธรรมะ**ของพระองค์ นั้นปฏิบัติได้ทุกกาละ ธรรมะของพระพุทธองค์บรรลุได้ ไม่ว่าจะยุคใด สมัยใด เวลาไหน เพราะพระพุทธเจ้าตรัสอีกเป็นสัจจะที่ย้ำชัดมาก

“ตราบที่มีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ โลกไม่ว่างจากอรหันต์”

ท่านตรัสว่า “อรหันต์” ด้วยนะ เพราะฉะนั้นขอให้มีการเรียนรู้ ให้สัมมาทิฐิจริงๆเถอะ แล้วปฏิบัติดีปฏิบัติชอบกัน พากเพียรกัน ให้จริงเถอะนะ โสดาบันก็ต้องเป็นได้ สกิทาคามีก็ต้องเป็นได้ อนาคามีก็ต้องเป็นได้แน่ เพราะพระพุทธเจ้าตรัสว่า อรหันต์ก็ยังมี เป็นได้ ถ้าไม่เชื่อตามที่พระพุทธเจ้าตรัส แล้วจะไปเชื่ออะไรอีก

คำตรัสของพระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้นี้ เชื่อกันว่า เป็นสัจจะไหม?

ถ้าเป็นสัจจะก็ต้องพิสูจน์ได้ สัจจะก็ต้องเป็นสัจจะ อย่าไปเถียง สัจจะเลย คนที่เชื่อตนเองสูงนั่นแหละน่าสงสาร อย่าไปเอนเอียง เข้าข้างตัวนักเลย ดันทุรัง ตื้ออยู่นั่นแหละ หัวปักหัวปำ เอาแต่ เชื่อตนเอง **เชื่อตนเองอย่าง“ไม่มีปรโตโมหะ”** คือ หลงตนหนัก **ไม่เชื่อใครทั้งนั้นว่าจะดีกว่าตน จะรู้ดีกว่าตน จะถูกต้องบ้าง** คน อย่างนี้พระพุทธเจ้าตรัสว่า **ผู้นี้จะไม่มีวันสัมมาทิฐิแน่** **ตราบที่ยัง “ไม่มีปรโตโมหะ”** คือ ไม่ยอมฟังเสียงคนอื่นเขาพูดเขาบอกเลย หรือฟังเหมือนกัน.. ทำท่าที่เป็นฟัง ทำเป็นให้เกิดิยริผู้อื่น ตาม

มารยาทเท่านั้น แต่ใจจริงก็ยังไม่ยอมเชื่อมันของตนอยู่คงเดิม บางทีทั้งๆที่ตัวเองผิด ก็ยังไม่ยอม ถ้าผู้ใดเป็นถึงขนาดนี้ก็ไม่มีวัน สัมมาทิฐิเด็ดขาด แล้วมันจะได้เจริญกว่าที่ตนเองมีตนเองเป็น ได้อย่างไร ตนก็คงเก่งคงดีเท่าที่ตนเองมี ก็เท่ากับกบอยู่ในกะลา ครอบ ไม่รู้อื่นๆว่านั่น

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ชัดเจน ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๒๕๕ ถ้าใครคนใดยังยึดความเห็นของตนอยู่ โดยไม่เชื่อว่า ผู้มีภูมิธรรม ถึงขั้น“สยง อภิญญา” หมายถึง “ผู้รู้แจ้งด้วยตนเอง” ยังมีอยู่ในโลก ผู้นั้น“มิจฉาทิฐิ” สยง อภิญญา นี้ ไม่ใช่สยัมภูนะ!

ความหมายชัดเจนง่ายๆ ก็คือ ผู้ใดไม่เชื่อว่าหรือมีความเห็นว่าเป็นคนที่เป็น“ผู้รู้แจ้งด้วยตนเอง”ที่เรียกว่า “สยง อภิญญา” ไม่มีในโลกแล้ว ความเห็นของผู้นั้น“มิจฉาทิฐิ”

“มิจฉาทิฐิ”นี้ เป็นข้อ ๑ ใน ๑๐ ข้อ และเป็นข้อที่ ๑๐ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสสอนเรื่อง“มรรค อันมีองค์ ๘” องค์แรกของมรรคคือ สัมมาทิฐิ นี้แบ่งไปถึง ๑๐ ข้อ แต่ถ้าใครมีความเห็นว่าเป็น “สยง อภิญญา” คือ “คนผู้รู้แจ้งด้วยตนเอง” ไม่มีในโลกแล้ว ความเชื่อเช่นนี้แหละที่ไม่ใช่“สัมมาทิฐิ” แต่เป็นความเชื่อที่“มิจฉาทิฐิ”

ผู้ที่มีภูมิธรรม“สยง อภิญญา”นี้ไม่ใช่หมายถึงพระพุทธเจ้านะ หมายถึง **คนระดับ“สมณพราหมณ์”** แท้ๆ ไม่ใช่หมายถึง“สัมมาสัมพุทธเจ้า”เลย เพราะหมายถึง..ผู้ดำเนินชอบ(สัมมัคคตา) ปฏิบัติชอบ(สัมมาปฏิปันนา) ก็เห็นแล้วได้งงๆขัดๆว่า ไม่ใช่“สัมมาสัมพุทธะ” เป็นแค่..สมณพราหมณา สัมมัคคตา(ผู้ดำเนินชอบ) สัมมาปฏิปันนา

(ปฏิบัติชอบ) ดังนั้น ถ้าใครไม่เชื่อหรือเข้าใจไม่ได้ ใน“ทฤษฎี”ทั้ง ๑๐ ข้อ โดยเฉพาะข้อที่ ๑๐ คือข้อ สยง อภิญญา นี้เอง ผู้นั้นก็มี“มิจฉาทิฏฐิ” ระวางนะ ใครที่ฟังธรรมะของผู้ที่มีภูมิธรรม“สยง อภิญญา” (ผู้รู้แจ้งด้วยตนเอง) แล้วไม่ยอมเชื่อว่า ท่านเป็น“สยง อภิญญา” กลับเห็นว่าท่านมิจฉาทิฏฐิเสียอีก ผู้ไม่เชื่อนั้นแหละที่เป็น“มิจฉาทิฏฐิ”แท้ นี้อาตมาไม่ได้พูดจาตีโวหารवादตีขูใครนะ อาตมาพูดสัจจะสู่กันฟัง

ถ้าไม่มีใครติเตียนเราเลย จงรู้ตัวไว้เถิดว่าเรา... จะเหมือนหมาห้วนเข้าแล้ว

พวกเรานะแหละ หลายคนที่มีกิเลสอัตตามานะ นี้รู้ทั้งรู้นะ เปิดจิตจริงๆ ให้อู่ว่าตัวเองผิด ไม่ใช่เห็นทำสูไม่ได้แล้วรีบปิด ไม่เอา ไม่ยอมรับว่าฉันผิด แล้วก็ไม่มีใครวิจยต่อ ไม่ยอมรับความจริง ที่จะต้องแก้ไข อย่างนี้แหละช่วยมาก คนนั้นจะไม่ได้รับความจริงที่ตนหลงผิด อย่างนี้แหละช่วยมาก คนนั้นจะไม่ได้พัฒนาตนเองหรืออก ก็จะไม่ยอมดื้อยออดด้านอยู่ตรงนั้น อีกนานนับกัปกาลอภิมหาอันตราย กาล จะช่วยอยู่ตรงนั้นนะ ระวาง!

เพราะงั้น..เปิดจิต ใครจะติติง ยังมีเหตุผล ยังมีอะไรต่ออะไร วิเคราะห์วิจยเรลลิกๆ ยิ่งพยายามทำความเข้าใจให้ดีเลย ถึงจะเห็น

ความผิดของเรา ก็อย่างกลัว จะกลัวทำไม ใครเขามาชี้ความผิดให้ ..ดี
จะได้รีบแก้ไขปรับปรุง มันไม่ใช่ความเสียหายอะไร ยิ่งเขาชี้ลึกๆ
ชัดๆมากๆ อู๊ย!...ยิ่งดีใหญ่ มันยิ่งจะได้ง่าย มันยิ่งจะชัดเจน เพราะงั้น
ใครที่มาวิเคราะห้วิจัยให้เราได้ โอ้! ขอบคุณๆ ใครเขาวิเคราะห้
วิจัยเราเนี้ ดี..ดีกว่าเขาไม่แลเราเลย เราจะบ้ายังไง เราจะชัวยังไง
เราจะเลวยังไง ใครเขาก็เฉย...ปล่อยเฉย ไม่เอาภาระ... แล้วจะ
ไปพูดว่า มันทำไม อู๊ย! อย่างนี้ ..แหม...มัน...รู้สึกว่าเราต่ำต้อย
เหลือเกินนะ ไม่มีใครเอาใจใส่เรา ไม่มีใครวิเคราะห้วิจารณ์ให้เรา
ไม่มีใครมอง ไม่มีใครดูตาคูดีเราเลย ไม่ยอมชัวยเหลือเราเลย เราจะ
เลวยังไง เขาก็ปล่อยให้เราเป็นหมาหัวเน่าอยู่อย่างนั้นแหละ...
ชวยไหม อากัฟไหม กลายเป็นหมาหัวเน่า

ถ้าไม่มีใครติเตียนเราเลย จงรู้ตัวไว้เถิดว่าเรา...มันจะเหมือน
หมาหัวเน่าแล้ว ไม่มีใครดูแล ไม่มีใครชัวยวิจัยวิจารณ์ให้เลย มองผ่าน
เฉย เหมือนไม่มีตัวตน...ดีไม่ดีเลี้ยงเลย ไม่เอาภาระด้วย อย่างนั้น
สิ น่ากลัว น่าเสียวสยอง เพราะไม่มีใครหวังดี ไม่มีใครเอาภาระ
เราเลย แยะ... นี้ ในมุมนกลับมันจะเป็นอย่างนี้

เพราะฉะนั้นใครที่โดนติเตียนบ่อยๆ เอาเถอะน่ายืมรับเข้าไว้
แล้วก็เอามาตรวจสอบตัวเองให้ดีๆ มาวิจัยวิจารณ์หาความจริง
ของเรา เราจะได้รู้ว่า อู๊ย! เราเนີนะ ดูซิเนี้..เรามองตัวเองไม่ออก
เรามีความไม่ติปานนี้เขี้ยวเหรอ ปล่อยไปได้ตั้งนาน ดินะ
ที่เขามาชี้มาวิเคราะห้วิจัยให้ โอ้โฮ! ต้องขอบคุณเขาให้มากๆ
เจ้าประคุณเฮ้ย! เราเนี้มีบุญนะ เขามาชัวยทำให้เราเข้าใจจุดบกพร่อง

จุดเสียหาย จุดไม่ดีไม่งาม แล้วมันก็จริงของเขาเสียด้วยนะ โอ้โฮ!!
มันน่าปลาบปล้ำที่มีคนมาชี้ขุมทรัพย์ให้แบบนี้

นี่คือสัจจะนะ พยายามศึกษาตีๆ พยายามตั้งอกตั้งใจ ไตร่ตรอง
ตามให้ดีๆ ทำความฉลาดเฉลียวให้ถูกต้องถูกทาง ไม่เช่นนั้นแล้ว
กลายเป็นคนมิจฉาทิฎฐิ ใครแตะก็ไม่ได้ มีอัตตามานะจัดแคไหน
ก็ 모르ตัว แล้วก็ไม่เคยมองตนมองตัว ใครจะว่ายังไงก็ปัดก็โยนทิ้ง
เขาวิจารณ์วิจัยอะไรก็ไม่เอา ตีเถียงอะไรก็โกรธอีก นอกจากไม่เอา
ยังแถมโกรธตอบอีก ถือดีถึงขนาดนั้น ช่วยจริงๆ คนแบบนี้

เข้าใจให้ตีให้ชัดเจนนะ การตีเถียงนี้แหละคือการสร้างโลก
สร้างสังคม แต่ต้องมีศิลปะ ต้องรู้จักกาลเทศะ มีสัพบุริสธรรม ๗
ประการให้ดีๆ มีธัมมัญญุตารู้ธรรมะต่างๆ มีชั้นเชิง มีความละเอียด
มากมาย ธัมมัญญุตานี้ก็คือรู้ธรรมะนี้เอง ธรรมะคือทุกสิ่งทุกอย่าง
ธัมมัญญุตารู้ทั้งเหตุ รู้ทั้งผล รู้ทั้งปัจจัยจายตา รู้อะไร รายละเอียด
ทั้งหมด เรียกว่าธรรมะ แล้วก็รู้อัตถ์ญุตตา ซึ่งก็คือแก่นสาร สาระ
เนื้อแท้ เป้าหมายหลัก เป้าหมายจบ ตัวจุดสำคัญ ด้วยอด เป็นต้น

อาตมาแปลธัมมัญญุตารู้ทั้งเหตุและผล อัตถ์ญุตตา รู้ผล
อัตถ์ญุตตา รู้ตน รู้ตัวเรา ต้องรู้ตัวเราว่าตัวเราแคไหน ตัวเราจะ
ไปว่ากล่าวคนอื่นเขาได้แคไหน ถ้าจะไปว่าเขา จะไปสอนเขา จะ
ไปตำหนิเขาแคไหน จะทำได้แคไหน ถ้าตำหนิไม่ได้แล้วเราจะทำ
ยังไง จะมีปัญญารู้ว่า เอ้อ...ตัวเราก็เท่านั้นนะ เราตีเขาไม่ได้นะ
แต่เราปรารถนาดี มีวิธียังไง มีศิลปะ รู้มัตตัญญุตารู้การประมาณ
ให้ตี จัดสัดส่วนองค์ประกอบให้ได้สัดส่วนที่พอเหมาะพอดี

ได้ขนาดนี้ดีที่สุด ได้ขนาดนี้น้อยไป ได้ขนาดนี้มากไป ก็ปรับอยู่
เรื่อยแหละ อู้ฮู้! ไม่ใช่เรื่องเล็กๆเลยนะ มัตตัตถุญฺจาณี

กาลัญญาตา คือ รู้กาละ รู้โอกาส รู้เวลา รู้ยุคสมัย ว่าเราควรจะทำ
ควรจะทำอย่างไร ควรจะทำอย่างนี้ ควรจะมีอย่างนี้หรือยัง ก็รู้กาละ
จะทำอะไร อย่างไร แค่นั้น ในกาละอย่างนั้นๆ จะมีกรรมอย่างไร
ในกาละอย่างนี้ แล้วก็ปริสัญญาตา คือ รู้บริษัท หมู่มากุณ รุชฺชุนน
คนละ สังคม เวลานั้นเวลานี้ อยู่ในคณะไหน อยู่กับบริษัทอย่างไร
เราอยู่กับบริษัทนี้ อย่างนี้ ค่ารวมของบริษัท เราจะแสดง เราจะ
ทำ เราจะมีลีลา เราจะประมาณขนาดไหน ประมาณให้ดี ตามกาละ
ตามปริสัญญาตา รู้เจาะลึกลงไปตลอด ในหมู่มนุษชนชาตินี้ แต่ละคนๆ
บุคคลไปปริญญาตา แต่ละบุคคลๆ ก็รู้ชัดเจนว่า แต่ละบุคคล
มีภูมิเท่านี้ มีค่ารวมค่าเฉลี่ยเท่าไรก็จะรู้ได้ รู้ค่ารวมของหมู่มากุณ
แล้วที่นี้เราจะรู้เนื้อหาอะไรลงไปด้วย รู้ทั้งธัมมัญญาตา อตถัญญาตา
อตตัตถุญฺจาณี เราก็จะประมาณหรือมัตตัตถุญฺจาณีได้ดี ตามกาละ
กาลัญญาตา เรา รู้ตัวเราด้วยนะ ต้องรู้ตัวเราด้วย คนไม่รู้ตัวเอง
ไม่ประมาณตัวเอง ทำเกินตัว ไม่รู้เขารู้เรา ไม่เจริญหรอก

ผู้ที่มีสัพปุริสธรรม ๗ ประการอย่างลึกซึ้งนี้ เป็นสัตบุรุษจริงๆ
เป็นผู้จะทำประโยชน์ได้มาก ทั้งประโยชน์ตนประโยชน์ท่าน
โดยเฉพาะประโยชน์ท่าน จะเป็นผู้ช่วยสังคม สัตบุรุษนี้เป็นผู้ช่วย
สังคมมนุษยชาติได้ดี เพราะตนเองได้ดีก่อน มีญาณปัญญา
แล้วก็มีความสามารถ มีความสามารถที่จะช่วย มีศิลปวิทยา
ต่างๆนานา จริงๆ ...นี่คือสัตบุรุษที่แท้จริง